Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҤА ОЛОХ

ХАҺЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЬЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАПЧЫТААҒЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҒЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 49 (6810). | 1989 сыл. Муус устар 22 күнэ. СУБУОТА | 3 харчы. Сыаната

1989 сылга 1-й Маайга

ССКП КК ЫҤЫРЫЫЛАРА

1. Туругурдун Пизрибэй Маай—үлэһиттэр аан дойдутааҕы биир санааланыыларын күнэ!

2. Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

3. Марксистскай-ленинскэй үөрэх—социализмы революционнай саҥатытыы идейнэй төрүтэ тыыннаах буолуохтун уонна сайдыахтын!

4. Туругурдун Советскай Союз Коммунистическай партията—уларыта тутуу инициатора уонна иэктиэтэ!

5. Коммунистар! Бүтүн Союзтааҕы XIX партконференция айымньылаах идеяларын олоххо киллэриҥ!

6. Туругурдуннар Советтар—дьиҥнээх норуот былааһын органнара!

7. Биһиги улуу Ийэ дойдубут—Советскай Социалистическай Республикалар Союзтара беҕөргөөн уонна чэчирии сайдан иһиэхтин!

8. ССРС норуоттара! Социалистическай интернационализм уонна советскай патриотизм үгэстэрин харыстааҥ уонна сайыннарыҥ! Национализм уонна шовинизм көстүүлэригэр сорунуулаах хардаҥы биэриҥ!

9. Туругурдун рабочай кылаас—биһиги обществобыт сүрүннүүр күүһэ!

10. Тыа сирин үлэһиттэрэ! ССКП КК кулун тутардааҕы (1989 с.) Пленумун уураахтарын олоххо киллэриҥ! Социалистическай бас билии араас көрүҥнэригэр уонна хаһаайыннааһын көрүҥнэригэр олоҕуран, дойду нэһилиэнньэтин аһынан-үөлүнэн хаачыйыыны тупсарыҥ!

11. Советскай ученайдар, культура уонна искусство деятеллэрэ, уларыта тутуу интеллектуальнай потенциалын хаҥатыҥ! Социализм духовнай сыаннастарын харыстааҥ уонна байытыҥ!

12. Советскай дьахталлар! Дьиэ нэргэн уйгутун туһугар күннэтэ кыһаллыҥ, үлэҕэ уонна общественнай дьыалаларга, эйэ иһин охсуһууга активнайдык кыттыҥ!

13. Комсомолецтар, уолаттар уонна кыргыттар! Билиини-көрүүнү, үлэ уонна общественнай үлэ үөрүйэхтэрин дьаныардаахтын баһылааҥ, уларыта тутууга активнайдык кыттыҥ!

14. Советскай профсоюзтар! Үлэ үрдүк тэрээһинин, дьон олорор усулуобуйатын тупсарар иһин охсуһуҥ! Социальнай сиэрдээх буолууну бигэргэтиҥ, үлэһиттэр сокуоннай бырааптарын туруулаһан көмүскээҥ!

15. Партия, сэрии уонна үлэ ветераннарыгар толоннөөх эҕэрдэ!

16. ССР Союзтарын гражданнара! Норуот уонна социализмы саҥатытыы интэриэстэригэр уларыта тутууга общественнай инициативаны уонна активноһы сайыннарыҥ!

17. Советскай буойуннар! Бойобуой тэрээһиннээх буолууну уонна дьиссипилиинэни беҕөргөтүҥ! Армияҕа уонна флокка уларыта тутуу активнай кыттыылаахтарынан, советскай норуот эйэлээх үлэтин эрэллээх араҥаччылаачыларынан буолуҥ!

18. Коммунистическай уонна рабочай партияларга, кыраныысса таһынааҕы дойдулар бары демократическай күүстэригэр 1 Маайынан эҕэрдэ!

19. Социалистическай государстволар уонна норуоттар доҕордоһуулара беҕөргүөхтүн!

20. Үлэ дьонун интэриэстэрин иһин, келеһүннээһини, социальнай уонна национальнай батталы утары эр санаалаах охсуһааччыларга толоннөөх эҕэрдэ!

21. Европа норуоттара! Биһиги континеммытыгар куттал суох буолуутун уонна биирге үлэлээһин уопсай дьиэтин тутуоҕуҥ!

22. Планета норуоттара! Ядернай сэрии сэбиттэн босхоломмут уонна күөмчүлээһинэ суох аан дойду иһин охсуһуоҕуҥ! Саҥа политическай өйгө-санааҕа олоҕуран, аан дойду үрдүнэн суолталаах, киһи аймах бүттүүнүн проблемаларын быһаарыыга кыһаиньыбытын биирге гүмүөҕуҥ!

В. И. ЛЕНИННЭ АНАЛЛААХ

Муус устар 20 күнүгэр оройуоннааҕы Культура дьиэтигэр В.И.Ленин төрөөбүт күнүгэр аналлаах үөрүүлээх мунньах буолла. Мунньаҕы ССКП райкомун секретара **А. С. Птицына** аста. В. И. Ленин төрөөбүтэ 119 сыла туолуутун туһунан дакылааты райсовет исполкомун председателин солбуйаачы **Г. И. Адамов** оҥордо.

ССКП райкомун бастаны секретара **Г. М. Сысолятин** ССРС народнай депутаттарын быыбарын ыытыыга активнайдык кыттыбыт дьоҥҥо ССКП райкомун, райсовет исполкомун Бочуотунай грамоталарын туттарда.

Бүгүн—үгэс буолбут ленинскэй коммунистическай субуотунньук

«Якутагропромет р о й» МПМК-гар В. И. Ленин төрөөбүтэ 119 сылын чиэһигэр ыытыллар коммунистическай субуотунньукка 219 киһи, 20 автомашина, 6 трактор кыттар. Кинилэр бүгүн уонна сарсын барыта 1000-тан тахса солк. үлэни толоруохтара. Автомашиналар Алларaа Бэстээхтэн тутуу матырыйаалын таһыытыгар, трактордар тыаҕа тутуу бэрэбинэлэрин чөмөхтөөһүнгэ, мнэстэҕэ киллэриигэ үлэлиэхтэрэ. Д. Д. Адамов, Е. Н. Черкашин салайар биригээдэлэрэ дьиэ тутуохтара, пилорамаҕа 20 кубометр тутуу бэрэбинэтэ, 15 кубометр араас хаптаһын хайытыллыаҕа.

СНИМОККА: таас варианынан тутуллэр икки этээстээх олорор дьиэҕэ үлэлиир рабочайдарга биригэдьиир Е. Н. Черкашин (уҥаттан иккис) ыйыы-кэрдии биэрэр.

П. Оконешников фотота.

ЮБИЛЕЙНАЙ СУБУОТУННЬУК

Бүгүн—В. И. Ленин төрөөбүтэ 119 сыла туолуутугар аналлаах Бүтүн Союзтааҕы коммунистическай субуотунньук. Үлэһит норуот үтүө үгэстэрин салгыыр көҥүл үлэ быйылгы бырааһынныга бастаны субуотунньуктар тэриллибиттэрэ 70 сыла туолууларын кытта сөп түбэһиспитинэн ордук уратылаах. Уларыта тутуу сылларыгар ленинскэй субуотунньуктар дьон-сэргэ саваата кэлиитинэн, үрдүк өрө көтөҕүллүүтүнэн үлэ муҥутуур оҥорумтуотун хаачыйаллар.

Быйыл даҕаны оройуон үлэһиттэрэ, бары ыччаттара үрдүн оҥорон таһаарыы холобурун көрдөрүөхтэрэ диэн эрэниэххэ сөп. Кинилэр былырыыҥҥы таһымтан көрдөрүүлэри намтаппат соруктаахтар. Аасыт сыллааҕы коммунистическай субуотунньукка оройуон үрдүнэн барыта 9850 киһи кыттан үлэлээбитэ, атынык эттэххэ, үлэлиир дьоҕурдаах нэһилиэнньэ 88,5 бырыһыана тахсыбыта. Субуотунньуктан оройуон пятилетка фондугар барыта 23 тыһ. 829 солк. үбү киллэрбитэ. Үлэ бырааһынныгар 12 тыһ. 669 солк. суумалаах промышленнай бородууксуйа, 6 тыһ. 630 солк. норуот туттар табаардара оҥоһуллубуттара, 2112 тонна таһаҕас таһыллыбыта, 5 тыһ. 400 солк. тутар-таҥар үлэлэр толоруллубуттара, 730 кубометр деловой мас киллэриллибитэ, 226 кубометр пиломатериал соҕотуоп-каламмыта. Оттон тыа хаһаайыстыбатын производствотыгар 5699 үлэһит субуотунньуктаабыта. Совхозтар 22,6 тонна үүтү ыабыттара, 2,3 тонна привес ылыллыбыта. Субуотунньугу көрсө 4 ыйдаах былааны 20 үлэ коллектива толорбута.

Ленинскэй коммунистическай субуотунньуту тэрийиигэ райсовет исполкомун председателин солбуйаачы Г. И. Адамов салайаачылаах оперативнай бөлөх тэриллэн үлэлиир. Итинник бөлөхтөр бары совхозтарга, атын производственнай коллективтарга, оскуолаларга тэриллибиттэрэ. Бары партийнай тэрилтэлэргэ, хаһаайыстыбаннай салайаачыларга быйылгы субуотунньуту тэрийиигэ туһаанаах ыйыылар оҥоһуллубуттара.

Билигин урукку курдук модьуйуулар субуотунньуктааччыларга үрдүкү салайар органнар өртүлэриттэн оҥоһуллубаттар. Хайаан даҕаны бачча киһи, оччо үп баар буолуохтаах диэн этиллибэт. Ол эрээри дьыаланы дьаалатынан уһуннарыллыахтаах диэн өйдөбүл суох буолуохтаах. Төттөрүтүн, партийнай тэрилтэлэр, профкомнар, атын да общественнай формированнелар коллективнай тэрээһиннээх, гүмсүүлээх буолуу быһыытын-майгытын үөскэтэр, үлэҕэ дьиҥ өрө көтөҕүллүүнү хаачыйар эбээһинэстээхтэр. Атын сирдэргэ кэлэн-баран үлэлээччилэри транспорынан, аһылыгынан хаачыйыы, дэнтэн-оһолтон сэрэтин дьаһаллара чуолкай буолуохтарын наада. Улахан болҕомто туһаныллыбатах ис ыахтары арыйыыга, кэмчилэммит сырьенан үлэлээһиҥҥэ уурулуохтаах.

Субуотунньукка, хаһан баҕарар буоларын курдук, үлэ үрдүк оҥорумтуотун көрдөрүүнү тэҥэ хаачыстыба улахан болҕомтоҕо ылыллара наада. Бу өртүнэн урукку сылларга сакаастаан үлэлэтээччилэр өртүлэриттэн претензиялар баар буолаллара. Оттон атын өртүнэн, холобур, сорох хаһаайыстыбалар саамай кыра толөбүрдээх кирбэ-таарба, ордук кирдээх-хахтаах үлэни субуотунньук күүһүнэн толорторор омсолоох практикалара баара. Ол, биллэн турар, коммунистическай үлэ үрдүк көрдөбүллэригэр ханан даҕаны эппиэттээбэт.

Оройуоннааҕы оперативнай бөлөх бары үлэ коллективтара, хас биирдии үлэһит улуу Ленин төрөөбүт күнүн бэлиэтээһин биир дьоһуннаах көрүҥүн быһыытынан быйылгы коммунистическай субуотунньукка үрдүк сознательностарын, уларыта тутуу дьыалатыгар бэрининлээхтэрин көрдөрүөхтэрэ диэн эрэлин биллэрэр.

Бука бары—субуотунньукка!

КӨХТӨӨХТҮК ТАХСЫАХПЫТ

«Якуткоммунэнерго» учаастагар коммунистическай субуотунньук оссо муус устар 12 күнүттэн саҕаламмыта. Итн күн 20 киһи шефтээх Улахан Күөл учаастагар тахсан көмбикорм дьаарыстаабыттара, хотон хаарын туһэрбиттэрэ. Оттон муус устар 21—22 күннэригэр 80-ча киһи кыттан, 400 кубометр маһы деловой маска таһаарыыга, территорияны ыраастааһыҥҥа, быйылгы оттук сезонуттан ордор чөҕү харайыыга үлэлиэхтэрэ. Онно 2 автомашина, эмиэ итиччэ трактор көмөлөһүохтэрэ.

И. ТИМОФЕЕВ,
учаастак начальника.

x x x

Нэһилиэнньэни олох-дьаһах өҥөтүнэн хаачыйар комбинат коллектива коммунистическай субуотунньугу «Олорор дьиэ—2000» уонна Ас-үөл программаларын олоххо киллэриигэ төһүү буолар үлэлэргэ туһаайыаҕа. Ол курдук, тэрилтэ бэйэтин пилораматыгар биирдиилээн ыалларга мас эрбэтиллиэҕэ, комбинат көмө хаһаайыстыбатын сайыннарыыга анаан 18х6 м иэннээх теплица тутуллуо. Үлэҕэ 2 автошина, 2 трактор тардыллыаҕа.

Сүрүн көрүҥнэргэ үлэлиир рабочайдар миэстэлэригэр үлэлиэхтэрэ. Коллектив «кыһыл субуота» күн барыта 425 солк. үлэни толоруоҕа.

С. ЕВГРАФОВА,
комбинат директора.

ССКП райкомун бюротугар

Муус устар 19 күнүгэр ССКП райкомун бюротун уочараттаах мунньаҕа буолла.

Бюро ССКП райкомун тэрийэр-партийнай үлэҕэ отделын инструкторынан Мария Нюргустановна Макарованы бигэргэттэ.

ССКП чилиэнинэн комсомол райкомун иккис секретара Михаил Иванович Макаров, Эрилик Эристиин аатынан совхоз ньиилабыһынай экономиһа Мария Семеновна Местникова ылыллыннылар.

ССКП чилиэнигэр кандидаттарынан ылыллыннылар: Эрилик Эристиин аатынан совхоз Хадаардааҕы отделениетын тракториста Алег Иннокентьевич Андросов, Карл Маркс аатынан совхоз зоотехнига Сарргылана Дмитриевна Пудова, «Мындаҕааһы» совхоз водителэ Алексей Семенович Бурнашев, бу совхоз кылаабынай инженерэ Леонид Никитич Тихонов, «Мугудай» совхоз Чыаппаратааҕы отделениетын силиэсчиттэрин звенотун салайааччыта Владимир Михайлович Протодьяконов, «Агропромтехснаб» энергетига отделын начальнига Николай Петрович Толстоухов, «Саҥа олох» хаһыат редакциятын культураҕа уонна олоххо-дьаһахха отделын сэбиэдиссэйэ Мария Николаевна Михайлова, оройуоннааҕы сибээс узелын начальнига Василий Егорович Ефремов.

Бюро оройуонна ССРС народнай депутаттарын быыбарын кытыы түмүгүн туһунан боппуруоһу көрдө. Манна иннинэн райсовет исполкомун секретара Т. П. Попельская оҕордо. Быыбар кампаниятын агитационнай-массовай үлэтэ, райсовет исполкома бигэргэппит тэрээһин-техническэй дьаһаллары толоруута совхоз үтүө өттүнэн ааһыылара бэлиэтэннэ. Быыбарга уратылаах быыбардааһыны 402 №-дээх уонна 697 №-дээх быыбардааһын уокуругар курдук дьон 45 бырыһыана кыттыбыта. Онно 109 араас этиилэр киирдилэр. Дьон политическай активноһа урдаабыта бэлиэтэннэ. Бюро бу ылахаан политическай суолталаах хампаанньаҕа ыытыллыбыт үлэни түмэн народнай депутаттар олохтоох Советтарын кэлэр сыл саҥатыгар буолуохтаах быыбардарыгар туһабар курдук дьаһаналлара ССКП райкомун партийнай-тэрийэр уонна идеологическай үлэҕэ отделларын итиэннэ райсовет исполкомун сорудахтаата. Быыбар иннинээҕи хампаанньаҕа үлэни тэрийиигэ, сүрүннээһиигэ олохтоох партийнай тэрилтэлэр оруолларын үрдэтии булгуччулаах ыйылынна.

Бюро «Мындаҕааһы» совхоз партком оройуоннааҕы КПСС XXIX партийнай конференциятын кордуктэрин туолуутугар кадрдары салайыы бэлэмниэ, ыытар үлэтин туһунан боппуруоһу көрөн бу үлэтин дьүүллээтэ. Боппуруоһу дьүүллэһиигэ даҕаны, ол түмүгэр ылыллыбыт уураахха даҕаны бэлиэтэммитин курдук, партком (секретарь Н. Н. Холотанов) салайар кадрдарга солбук бэлэмниэ сиэтэ-хото үлэлээбэт. Кадрдары аттаран туруоруута, үөрэтиитэ сороҕор саҕалааһыннар баалара партком секретарыгар сүүтүгэр сөпкө бэлиэтэннэ. Итинник бэстэр уһу курдук холобуртар үрдүк уонна анаалаах орто үөрэхтээх совхоз стипендиаттарын үөрэнэр ыччаттар ахсааннара атын совхозтарга тэҥнээтэххэ бадаччы аҕыйах. Салайар кадрдар быыбардааһын тэрээһинэ ахсааннара ыһылларыттан, о. д. а. этиэххэ сөп. Ол эрээри, уопсайынан ылар бэлэмниэ, кадрдары бэлэмниэн, үөрэтии, эппиэтинэстэрин үрдэтии курдук дьоһуннаах үлэни совхоз партийнай комитета утумнаахтык ыытыбат. Үгүс салайар дуоһунастарга солбук быһыытынан иккилэ-устуу киһа бэлэмниэхэр курдук эрээри, бу дьону нэҕэдэски үлэлэригэр анаан-минээн бэлэмнээһин ыыллыбат. Кадрдар эппиэтинэстэрин үрдэтиигэ, киһилэргэ сыһыан ирдэбилин туруоруу партком ыҥыыра-хото туттуллубат. Комитет салайыы коллегиальнай органын быһыытынан оруола намыһах, киин үлэтин тэрийиитэ секретарь Н. Н. Холотанов инициативата молтоҕун бюро итэҕэс быһыытынан бэлиэтээтэ. Производствоҕа быһаччы үлэлиир, активнай ыччаттары, комсомолецтары партияҕа киллэрии, сүбэ иитиитин, хонуу үлэтин курдук сүрүн салаалларга коммунист-рабочай ахсаана элбэтии — итинник дьоһуннаах боппуруостарга партком болҕомто сыалын соруку туруорунара наада. Бу туһунан ураанньах этилиннэ.

Бюро ССКП райкомун үһүс пленумун бу дьыл сэтинньи 23 күнүгэр ыҥырарга, онно ССКП КК кулун тутардааҕы (1989 с.) Пленумун түмүктэрин уонна оройуоннааҕы партийнай тэрилтэ онтон үөскээн тахсар сорукта туһунан боппуруоһу көрөн дүүллэһэргэ быһаарда.

Бюро ССКП райкомун бюротун 1975 сыл кулун тутар 22 күнүнээҕи уурааҕын V пууҥун сыыһатынан аахан кэтүрдэ уонна Федор Николаевич Друзьяновы ССКП кэккэтигэр чилиэн тутаарар туһунан «Чурапчы» совхоз партком уураабын бигэргэттэ.

Бюро сорох атын боппуруостары эмиэ көрдө.

Арыгылааһыны утары — сорунуулаахтык

Сөргүтэр, күөдьүтэр уолдьаста

1985 сыллаахха ССРС Министрдэрин Советэ итириктээһини уонна алкоголизмы утары охсуһууну күүһүрдэр уонна һууну күүһүрдэр уонна буккатыыннаахтык бопсор туһунан уураҕа тахсыбыта дьон-сэргэ үөрэ, астына көрсүбүтэ. Хаһыатынан бэрэнисэ аныгыы кырата суох үлэ ыытыллыбыта: арыгыны атыылааһын бэрээдэктэммитэ, чэбдик олох иһин охсуһааччылар общество саларын тэриллибиттэрэ, арыгыта суох бүтүн зоналар баар буолбуттара. Кылаабына, дьон-сэргэ хайдахтааах курдук дьэбарҕа ыллаан олорбутун, бу нэһилиэк кэскилэ кутталлааҕын өйдөөбүтэ. Арыгыта суох сыбаайбалары, атын да дьаһаллары ыытыы элбээбитэ, уулуссаҕа, общественнай миэстэҕэ арыгы ыһтыах, холуочук киһини дьон туора көрөр, сөбүлээбэт буолбуттара.

Хомойуох иһин, ити барыта аасыытын курдук балаһыанньа үөскээн эрэр. Бастаан утаа элбэхтэ сэҥарбэт-иҥэрбит, үлэни-хамнаһы тэрийсэбит дьоммут — арыгыта суох чэбдик олох иһин охсуһар общество чилиэннэрэ, итирикээһини уонна алкоголизмы утары охсуһар комиссиялар киһини кэмигэ ньим бардылар. Арыгыта суох зоналар бэйэлэрин сыалларын сиппэтилэр. Дириҥ бэһиэлэгэ онтон аккаастанна. Оройуоҥҥа арыгылыыр дьаллык хаттаан күөдьүйэр куттала үөскээтэ. Ол бириэмэлэрэ ханныктарый?

Мин санаабар, кэлин кэмҥэ дьон-сэргэ ортотугар арыгыта суох экономикабыт айгырыыр, онон хайаан да атыылаанааҕыва табыллар үһү диэн кэпсээн тарҕаныыта эмиэ кэнул барыыга өй-санаа укта. Ити үөһэ ахтыллыбыт комиссиялар, общество ыһыктанылара нэһилиэнньэ ортотугар эмиэ бэрүктэ суох санааны үөскэттэ. Оройуон киһинигэр арыгыны атыылааһыныга бараадах молтоо буттэ нэһилиэктэр олохтоохторугар дьайда. Иккиһинэн, ким даҕаны урукку курдук арыгыта суох дьаһаллары тэрийэри кэҕүлээбэт, пропагандалаабат, саҥа формалары киллэрэргэ турумиат буолла. Холобур, биһиги Болтоҥобутугар бастаан утаа эмиэ үлэ-хамнас баарыах курдук этэ. Кэлин үөскээбит быһыы-майгы биһиэхэ да сабыдыаллаата. Ыччаттарбыт оройуон киинигэр киирэн арыгылаан, сүбү солорутааҕыта диэри милиционаҕа тутулан сырыттылар. Бэйэ ийии ардыгар өйөнү оҥорсуу, сөп уруккутун курдук, бытылыканан быһааралылар буолан эрэр. Манна хаһааһыттыба биһиги бирдин иһит арыгылыылар. Оттон дьон туораттан — куораттан, оройуон киинигэттэн — син биир булаллар. Онон Чурапчы сэлиэнньэтигэр арыгыны атыылааһын туһунан оссо биирдэ толкуйдуур, форматын уларытар наада. Урукку өртүгэр оройуоннааҕы комиссия нэһилиэктэрдээҕилэри кытта сибээстээхтик үлэлиирэ, кэм ыйыталаһара, былаан оҥосторго, о. д. а. көмөлөһөрө. Ол билигин суох. Командировкаҕа кэлээччилэртэн биир да киһи бу боппуруос нэһилиэкка хайдах турукталын интэриэһиргээбэт, эгэ сүбэ-ама биэриэхтэрэ дуу, суох. Оройуоҥҥа ыытыллар дьаһал биир сүрүннээх, ханна эрэ киинээх буолара наада.

Итириктээһин алдьархайын, ыарахан содуллааҕын билэбит. Ону утары охсуһуу хампаанньа быһыытынан буолбакка, утумнаахтык ыытыллыахтаах, сыл ахсын оссо эмиэ хаһыатынан иһиэхтээх. Биһиэхэ биир-икки һиитэ хампаанньа курдук ыга тутан, бопсон баран «умнан» кэбиһии элбэх. Ол да иһин сорох кэмҥэ туох да хаарчаҕа суох дэлэччи тардан кэбиһэбит. Холобур, аасыыт күһүн. Ол кэмҥэ оройуоҥҥа тэһиилээх элбэх холуобунай буруй оҥоһуллубутун барыы иитэ-биһэ сылдьабыт. Ити курдук бобон баран дэлэтии, абырахтааҕар алдьатара үгүс дии саныыбын.

Түмүктээн эттэххэ, бу үлэни оройуоҥҥа сөргүтэр, хаттаан күөдьүтэр уонна олохтоохтук, өйдөөхтүк-төйдөөхтүк ыытар үлэлиир уолдьаста.

Е. ВАСИЛЬЕВА,
Болтоҥо сельсоветын исполкомун секретара.

Байыаннай-патриотическай иитии

ЭДЭР БУОЙУНУ БЭЛЭМНИЭХХЭ

— Ийэ дойдуну көмүскээччи буоларга эдэр киһиттэн, чуолаан орто оскуоланы бүтэрээччиттэн, туох ирдэнэрий? — диэн ыйыталаһабыт Кытаанах орто оскуолатын военруктуттан Е. С. Сидоровтан. Егор Семенович, идэтинэн физик учуутал, бу оскуолаҕа быйыл бастакы сылын үлэлиир. Университеты үөрэммит сылларыгар студеннар байыаннай-патриотическай куруһуоктарын салайбыт.

— Патриот, Ийэ дойдуга бэриниилээх буолуохха наада. Оттон армия кэккэтигэр сулууспалааһыҥҥа сиэр-майгы, эт-хаан, психологическай өртүнэн үчүгэй бэлэмнээх, билиилээх-көрүүлээх буолуу эрэйиллэр, — диир Егор Семенович. — Биһиги уолаттарбыт эт-хаан өртүнэн бэлэмнэрэ куһаҕана суох дии саныыбын. Оскуолаҕа волейбол, баскетбол секциялара үлэлииллэр, ГТО нуорматын туттабыт. Ити эрэри алын кылаастарга сылдьан ситэ-хото сайдыбатахтара таайар, ордук сүүрүүгэ көтүүгэ мөлтөхтөр. Былырыын Одьулууҥҥа үлэлээбитим. Онно оҕолор маннааҕылардааҕар мөлтөх этилэр. Кэлэр үөрэх дьылыттан физкультура урогун нэдиэлэҕэ үс күн ахсын киллэрэргэ былаанныыбыт. Оҕолор, төһө да билиилэрэ үчүгэйин, эт-хаан өртүнэн сайдыылаахтарын иһин, психологическай өртүнэн бэлэмэ суох буоллахтарына, армияҕа сулууспалыыр кэмнэригэр ыарахаттары көрсүөхтэрэ. Онно мөлтөх характердаах оҕо түһүүйүмуон эмиэ сөп. Онон атыын дьону кытта бодоруһарга, куһаҕаҥҥа тубэстэхтэринэ, онно уматын маҥка, үрдүктүк турар буоларга бэлэмниир сатабыыт. Сулууспа кэмигэр араас мүлчүргэннээх, киһи үөйбэтэх түбэлтэлэрэ тахсыахтарын сөп. Онуоха, биһиги биир дойдулаахтарбыт Филипп Лобанов, Виталий Карадашевскай уо. д. а. курдук, уолуйбакка, түргэн уонна таба быһаарыныылары булуохтаахтар. Биһиги усулуобуйабытыгар итиниэхэ үгүс өртүгэр литератураҥан, көннөрү кэпсээнинэн эрэ иитэбит. Холобур, хайыһанка дуу, сүрүннаалга дуу сурулуубуту ыраатыһабыт, оҕолор саналарын истэбит. Эбэтэр эмиэ тылынан итинник түбэлтэлэри кэпсиибит уонна онно ким туһугунан сөбүн ыйыталаһабыт. Тыа оскуолаларыгар итиниэхэ аналлаах десаннары ыытар кэдьүүстээх буолаачы. Быйыл онук былаан баара да, атын дьаһаллар мэһэйдээннэр, кыайан тэриибэтибит.

Демобилизация л а н а н кэлбит саллааттары кытта көрүһүннэрэбит, билиҥҥи армия оҕолор туох ыарахан баарын айаҕастык кэпсэтэбит. Үгүстэр техниканы ситэ-хото билбэттэрин туһунан этэллэр. Ити тыа сирин оскуолаларын оҕолоругар барыларыгар да сыһыаннаах. Биһиги оҕолорбут тракторгтан уратыны билбэттэр, техническэй куруһуоктар суохтар.

Итинтэн салгыы кэпсээтии үөрэтии материальнай-техническэй базатыгар көмор. Манна икки — «Юный стрелок» уонна «Меткий стрелок» — куруһуок үлэлиир эбит эрээри, аналлаах тир суох — алааска тиийэн дьарыктаналлар. Пневматическай винтовкалар туһаламмыт буолбуттар, онон пистолетынан эрэ ытаталлар. ДОСААФ оройуоннааҕы күрэхтэһиитигэр кыттыбыттар, биирдэ ыаллыы Сылан оскуолатын үөрэнээччилэрин кытта — уон бааһынан ыыттаһан ытыыга эмиэ турууспуттар. Оҕолор баҕалара улахан эрээри, кэстэрүн курдук, усулуобуйа бардэ суох. Таабылынан ирдэнэр площадка спортивнай площадканы кытта биирдэр. Ханнык да оһуобай бэлиэлэр онно суохтар. Үөрэтэр кабинет, атын оскуолалар кабинеттарыгар холоотоххо, дьадаҥы. Оскуола салалтата кэлэр өртүгэр итиниэхэ ирдэбилин туруорара наада.

Советскай Армия күнүгэр аналлаах ый, Эдэр антифашист күнүн бэлиэтээһин, Билии нэдиэлэтэ, о. д. а. көрөхсөбиллэх дьаһаллар ыытыллыбыттар. Улахан ситиһиилээх тик да буолбатар, кытаатахтар оройуоҥҥа техническэй оҥоһук быыстапкатыгар эмиэ кыттыбыттара. Онон учууталга да, оҕолорго да үлэлииргэ, үөрэнэргэ баҕа баар курдук. Ону өйүөххэ.

Төһөлөөх да үөрэх киһи этигэр-хааныгар иҥмэт, итэҕэлиэт буоллаҕына, кумахха ууну куппут туу, туһата суох буолуоҕа. Манна үөрэнээччилэр кыдаясыт, оскуолабыт чиэһэ диэтэхтэринэ, түмсэ түһэллэр, кыайтарбаты да кыайарга дьулуһаллар. Ол ордук күрэхтэһиилэри ыытарга, олорго бэлэмниэргэ көстөр. Оскуолалара хомуллуулааҕа, кыһыннары сибаакиинэн сиэмэрэ эмиэ оҕолор түрөөбүт, үөрэнэр-иитиллэр сирдэрин ытыктыыллары кэрдөрөр. Оттон Ийэ дойдуга таптал, этэргэ дылы, ситиннин бытар хайтан, бэйэ тэлгэһэтиттэн саҕаланар. Өй-санаа иитиэхэ сыһыан культуратын үөрэтиигэ эмиэ болҕомтону күүһүрдүөххэ.

М. МИХАЙЛОВА.

Оскуолаҕа — Кыһыл знамя

Орто спортивнай оскуолата Саха АССР Норуотун үөрэҕин министерствотынааҕы 28 орто спортивнай оскуолаларын социалистическай куоталаһыыларын 1988 сыллааҕы түмүгүнэн бастаан, көһөрүллэ сылдьар Кыһыл знаматы ылла.

Куоталаһыыга оскуола үөрэтэр-иитэр үлэтэ, материальнай базаны бөҕөргөтүү, үрдүк кылаастаах спортсменнары иитэн таһаарыы, о. д. а. учуоттаналлар. Ааспыт сыллаахха орто спортивнай оскуолата 8 спорт маастарыгар кандидаттары бэлэмнээтэ, кини 2 иитиллээччитэ Россия, 4 үөрэнээччитэ Сибирь уонна Дальнай Восток зонатын призердарынан буолбуттара.

М. НИКОЛАЕВА.

Биһиэхэ эппиэттииллэр

Хаһыат бу дьыл тохсунньу 21 күнүнээҕи нүөмэригэр «Күлүгээннэри уодьуганныахха» диэн төбөлөөх критическэй суруук бэчээттэммитэ. Онно Бахсы нэһилиэгин Толоонугар оройуон киинттэн тиийэн хотон монтаһыгар үлэлии сылдьар икки уолу кырбаабыттарын туһунан суруллубута. Онуоха сельсовет исполкомун председателэ таб. Н. Н. РЕШЕТНИКОВ редакцияҕа маннык эппиэттиллэрдэ:

«Бу түбэлтэни Толоон отделениетын салалтата биһиэхэ хойутаан биллэрбитэ. Ол тыһан баран быһылаан тахсыбытыгар акт оҥоһуллубатах, буруйдаахтартан быһаарыы ылыллыбатах этэ. Сельсовет исполкома сүбэлэһэн баран буруйу оҥорбут сылгыһыт В. В. Гоголевы, булчут Р. К. Барашковы отделение советыгар, цехкомҥа, үлэ коллективын советыгар, олохтоох административнай комиссияҕа биирдэстэригэр дьүүллүүллэригэр сүбэлэммитэ. Ону отделение салалтата, сөбүлэммэккэ, үһүн кэмигэ соһо сылдьыбыта. Элбэх кэпсэтии, санатыһыы эрэ кэнниттэн тохсунньу 26 күнүгэр сельсовет исполкомун аатыгар акт оҥорон, буруйдаахтар В. В. Гоголевтан уонна Р. К. Барашковтан быһаарыы ылан түһэрбиттэрэ. Ол эрээри исполком иһинээҕи административнай комиссия председателэ А. С. Левина бюллетеҥҥэ сылдьарынан тута кыайан дьаһал ылыллыбатаҕа.

Бу күннэргэ сельсовет исполкомун административнай комиссията хаһыакка тахсыбыт критическэй суругу миэстэтигэр тиийэн дьүүллээтэ. Онно административнай комиссия чилиэннэрэ киэҥник кэпсэтиистилэр, буруйдаахтар сыһыаларын ырыттылар. Киһилэр киһи киһиэхэ табаарыстыы, доҕордуу сыһыаннаһыытын, советскай олох сиэрин куруубайдык кэспиттэрин таһынан, совхоз тарын, отделениеларын үлэтигэр-хамнаһыгар охсууну оҥорбуттарын өйдөттүлэр, атаҕастаммыттар үлэлэрин быраҕан дойдулаабыттарын түмүгэр, саҥа торүөх туруохтаах тэлэтнигэ монтажтаммакка уһун кэмнэ тардыллыбытын саҥаттылар.

Сельсовет исполкомун административнай комиссията В. В. Гоголев уонна Р. К. Барашков буруйдарын ис сүрэхтэриттэн билиниилэрин, улахаттык сыһыаннарын өйдөөбүттэрин учуоттаан, киһилэри мстараатаата уонна үлэ коллективын советыгар дуу, цехкомҥа дуу киэҥник дьүүллэһэллэригэр сүбэлээтэ».

ПРОПАГАНДИСТ

ССКП райкомун политическай кабинетын аналлаах таһаарыыта

УЛАРЫТА ТУТУУ БАЙЫАҺА

Пропагандист оруола улаатар, эппиэтинэһэ сөччөнөн үрдүүр

Партийнай, комсомольскай, политическай үөрэҕи тэрийэн ыытыы туругун туһунан боппуруос соторутааҕыта совхозпут парткомун уочараттаах мунньаҕар көрүлүннэ. Үөрэх саҕаланыытыгар былаан быһыытынан 4 партийнай үөрэх оскуолаларыгар 47 киһи, 5 политическай үөрэх оскуолаларыгар 90 киһи үөрэнээхтээхтэрэ бэлиэтэммиттэ. Парткомга боппуруоһу бэлэмнээһин бириэмэтигэр партийнай үөрэххэ 38, политическай үөрэххэ 120 киһи сылдьарын бэрэбиэркэ көрдөрдө. Үөрэҕи балачча үчүгэйдик Арыылаахтааҕы партийнай тэрилтэ (секретарь Беляева П. П.) тэрийэн уонна ыытан кэллэ. Манна пропагандистар программаттан хаалыыны таһаарбатылар, истээччилэр занятиеларга сылдьыылара, активностара эмиэ куһаҕана суох. Партийнай, политическай үөрэх боппуруоһун хонтуруол бэрээдэгинэн партийнай тэрилтэҕэ анаан-минээн дьүүллээспиттэр. Ол билэн турар, эппиэтинэһи үрдэтиигэ, үлэҕэ сөптөөх сүрүннээһини оҥорууга көмөлөспүтэ саарбаҕа суох.

Ол эрээри, уопсайынан, совхоз үрдүнэн партийнай, политическай, комсомольскай үөрэҕи тэрийиигэ элбэх итэҕэстэр, түргэнник быһаарыллыы эрэйэр боппуруостар бааллара парткомга бэлиэтэннэ. Ол курдук, Кытаанахтааҕы сылахтааҕы партийнай тэрилтэҕэ (Пономарев И. П.) программаттан хаалыы тахсыбыт. Сылаҥҥа уонна Кытаанахха комсомольскай үөрэх олох да тэриллибэтэх. Үгүс оскуолаларга үөрэх активнай формалара сита туһаныллыбаттар, оннооҕор истээччилэр конспектааһыннара кэрдэммэт. Итинник итэҕэстэри туоратыыга туһааннаах уураах ылылынна.

Билиҥҥи кэмҥэ политическай пропаганда оруола үрдүүрэ, суолтата улаатара көстөн турар суол. Ол тылынан баран, ону саарбаҕалыыр курдук, киһи суолтатын тириэрдэ сыаналаабат өй-санаа үөскээбитэ уонна тэнийэн иһэрэ кэлиник дьиксиннэрэр. Кырдьык даҕаны, уларыта тутуунан сибээстээн массовай информация средстволарын матырыйааллара киһини улаханнык тардар ис хоһоонноннулар. Массовай хабар, информацияны тиэрдэр кыахтара кэҥээтэ, олоҕу кытта сибээстэрэ түбүстэ. Билиҥҥи бириэмэҕэ телевизоры көрбөт, радионы истибэт, хаһыаттары, сурунааллары аахпат ыалы буларыҥ уустук. Дьэ, ол иһин да буоллаҕа буолуо, саба быраҕан «Билиҥҥи информация балачча кэҥээбит бириэмэтигэр политическай үөрэхтэрэ ыытар туохха наадалый» диэх курдук санаа үөскээбитэ мэлдьэх буолбатах. Онон сибээстээн сорох пропагандистар «ол бииһиги телевизортан, хаһыаттан ордон тугу саҥаны кэпсиэхпит буоллаҕай» диэн бэйэни сэнэнииллээх санааҕа оҕустарбыттара эмиэ баар суол. Оттон оннук санаа үөскээһинэ үлэһиттэри политическай үөрэхтээһини тэрийиигэ улаханнык оҕуста, пропагандистар активностарын билиэ мөлтөттө. Бүгүн истээччилэр ыйыталарыгар эрэллээх, үчүгэй бэлэмнээх эрэ киһи таксар буолла. Оннук дьоннор биһиги совхозпутугар аҕыйахтар. Оттон туох баар идеологическай үлэ сүгэһэрэ билиҥҥи киһилэргэ сүктэриллэр буолла. Сороҕор, кырдьык, иҥэһэлааһын да таксар: активистарга күүс өртүгэн кыайбат да курдук элбэх ноҕоруусканы сүктэрэбит. Холобур, биһиги совхозка коммунистар Пономарев И. П., Леонтьева М. С., Беляева П. П., Пинигина Е. П. уо. д. а. — партийнай тэрилтэ секретардара, пропагандистар, лектордар, агитатордар, о. д. а. эбээһинэстээхтэр. Итинник дьаһаныы үчүгэй олохтон таксыбата өйдөнөр. Онон сороҕор, ыарахаҥҥын билэ-билэ, партийнай сорудахтары үрүт - үрдүгэр ылалларыгар тиийэллэр. Иннэ тымматахха, идеологическай үлэ тохтуортар тиийэр курдук.

Урукку өртүгэр политическай, комсомольскай үөрэҕи тэрийиигэ сүрүн тирэхпитинэн оскуолалар буолар этилэр. Билиҥҥи оскуолаларбыт бу позицияларын сүтэрэн эрэллэр. Политическай өртүгэнэн ордук бэлэмнээхтэринэн урут история учууталлара идеологическай үлэҕэ хото кыттар буолаллара. Ол үгэс эмиэ симэлийэн эрэр. Холобур, билиҥҥи биир да история учуутала биһиги совхозка пропагандиһынан үлэлээбэт.

Нэһилиэнньэ информированнай буолбута — дьыала биир өртө. Онон сибээстээн пропаганда наадата уурайар диэн өй-санаа эбэтэр ардыгар санаа түһүүтэ тэрдүттээн сылһа. Билиҥҥи демократизмҥа, плюрализмҥа олоҕуран информация араадаһа элбээтэ, критика күүскэ сайынна, урукку салалтаны ырытан олус элбэх, сороҕор олох утарыта турар ис хоһооннооох матырыйааллар тахсаллар. Онон дьон-сэргэ өйө-санаата уһугунна, сорох түбэлтэҕэ хайата табатын, хайата сыыһатын ылбычча киһи кыайан быһаарбат да курдук түгэннэрэ үөскүүр буоллулар. Урут идеологическай отсуһуу сүннүнэн буржуазнай идеологияны эрэ утары барар эбит буоллаҕына, билиҥҥи бэйэбит испитигэр күүскэ ыытыллара наада буолла. Дьэ маннык усулуобуйаҕа пропаганда мөлтүөхтээҕэр күүһүрэн биэриэхтээх. Дьон мунаарар боппуруостарыгар таба эппиэттэри пропагандистар, лектордар биэриэхтээхтэр. Онон киһилэр үлэлэрин суолтата билиҥҥи усулуобуйаҕа улаатар. Уларыта тутуу миэстэҕэ ситиһиллээх буолуута киһилэр үлэлэриттэн быһаччы тутулуктаах диэн аһаҕастык этиэххэ наада. Ону сэргэ киһилэр эппиэтинэстэрэ улаатар. Онон пропагандистарга, лектордарга көмөҕө мал-дьыл болҕомто баар буолары бириэмэ ирдиир.

И. ЯКОВЛЕВ,
«Чурапчы» совхоз парткомун секретара.

Биир темаҕа үс занятие

Политическай үөрэхтээһин программатын истээччигэ толору тиэрдии уонна билиэрии пропагандистан, сиэ биир учууталтан курдук, айымньылаах сыһыаны эрэйэр. Манна эмиэ истээччигэ биирдиилээн сыһыан, киһилэр уопсай таһымнарын, тугу билэлларин уонна туохха ордук ыарырҕаталларын учуоттааһын наадалаах. Онон салайтаран пропагандист теманы хайдах быһыылаахтык, төһө бириэмэ устата үөрэтэрэ бэйэтин көрүүтүгэр хаалара сөп. Онуоха мин холобур быһыытынан «Айымньылаах, үрдүк оҥорумтуолаах үлэ, хас биирдии киһи уонна бары үлэ коллективтарын тэрээһиннээх буолуулара уонна патриотизмнара — уларыта тутуу быһаарыылаах күүһэ» диэн теманы хайдах үөрэппиппин билиһиннэриэхпин баҕарабын. Бу темаҕа былаан быһыытынан 2 чаас бэриллэр, ону мин 3 занятиеҕа үөрэтэргэ быһаарыным.

Бастакы занятие — лекция. Занятие саҕаланыытыгар, үгэс курдук, информация истилиннэ. Бу сырыыга ону олохтооох орто оскуола старшай пионер-баһаатайа В. А. Лыткина оҥордо.

Лекцияҕа өрүот үөрэҕириитин үлэһиттэрин Бүтүн Союзтааҕы съезтэрэ педколлективтар иннилэригэр туруорбут сорудахтара ырытылынна. Онуоха, быстахтык ыллахха, маннык боппуруостар таарылыннылар: директор А. Бароненко позицията сөптөөх дуо? Киһи этиитигэр атыттар сыһыаннара хайдаҕый? А. Бароненко аһаҕас суруга. Оскуола салайааччыларын быыбардааһын, педагогическай бииргэ үлэлээһин, о. д. а. боппуруостарга эн санааҥ эмиэхэ холбоһоруй?

Иккиһинэн, эмиэ итиннэ пропагандист истээччилэр общественнай-политическай характеристикаларын оҥорор. Онно болҕомто общественнай ноҕоруускаҕа сыһыаныгар, пропагандист биэрбит сорудахтарын толоруута, политзанятиеҕа кыттыы активноһыгар, төрүт источниктары кытта үлэлээһин, аттестацияны барыы түмүктэригэр, о. д. а. туһаайыллар.

Занятие ыытыллар кэмигэр саҥа киирбит терминнэр быһаарыллан иһиллэр. Түмүккэ теманы салгыы сайыннаран үөрэтиигэ аналлаах литература испииһэгэ бэриллиннэ.

Иккис занятиеҕа хас биирдии үлэһит бэйэтин тустаах үлэтигэр сыһыана ырытылынна. Ону, истээччилэр бары учууталлар буолалларын быһыытынан, оскуола директора В. П. Иванов оҥордо. Иккис боппуруоһунан үлэ коллективын тэрээһиннээх буолуутун туруга турда. Оскуола үлэтин уларыта тутууну атахтыыр факторлар, үлэлиир усулуобуйа, микроклимат, о. д. а. боппуруостарын ырытан завуч Е. Н. Сивцева уонна профком председателэ М. Т. Толстоухова (иккиэн истээччилэр) бэйэлэрин санааларын эттилэр. Бу иннинэ пропагандист үлэ коллективын сыалын-соругун туһунан киириитин тыл оҥорор. Итиннэ салгыы истээччилэр экономическай психология проблемаларыгар, экономиканы дьон наадатыгар хайыһыннарыы туһунан боппуруостарга санааларын атасталлар. Ыйытыыларга эппиэттээһин саҕаланар. Түмүккэ сорудах бэриллэр.

Үһүс занятие «Эскэтүн мин директор эбитим буоллар» диэн темаҕа «деловой ооньуу» форматынан барда. Истээччилэр уруккуттан 6 бөлөххө хайдыспыттара. Ол бөлөхтөрүнэн сүбэлэһэн «директор программатын» бэлэмнээтилэр. Ону бөлөхтөн биирдии представитель көмүскээтэ. «Директордарынан» бэйэлэрин бөлөх өртүлэринэн маннык истээччилэр буоллулар: М. Т. Толстоухова, М. Н. Поговицына, А. М. Пермякова, Е. Н. Сивцева уонна И. Е. Сивцева.

Оскуола материальнай базатын бөҕөргөтүү, педагогическай процеһы салайыы, кадры кытта үлэ, оҕо доруобуйатын харыстааһын, ыллаас таһымнаҕы үлэни тупсарыы, о. д. а. боппуруостарга бары даҕаны олус наадалаах уонна туһалаах этиилэри оҥордулар.

Бу занятие сылдьыны оскуола эдэр салайааччыларыгар (оттон киһилэр манна элбэхтэр) көмөлөһүү буолар. Түмүккэ ол да иһин ити этиилэртэн наадалааҕын көрөн бэйэлэрин үлэлэригэр туһаналларыгар сорудахтанна.

Ити занятиелар быыстарыгар истээччилэр ССКП райкомун оҕону дьиэ кэргэҥҥэ иитиигэ аналлаах пленумун матырыйаалларын үөрэттилэр. Агитзоналарынан тарҕаһан лекциялары аахтылар, төрөппүт комитетын тэрийиитинэн оскуолаҕа «Аһаҕас аан күнүн» ыыттылар, төрөппүт уонна оҕо ыттыылаах биэчэр тэрийдилэр.

Оройуон пропагандистарыгар барыларыгар даҕаны үөрэтэр курстарыгар аналлаах учебниктара суох. Онон элбэх литератураны хасыһан, сыымайдаан, сөбүгэр саамай наадалааҕын чопчу ылан, нэҕэнник, дириҥник [illegible] куйдаан үлэлиэхтээхтэр, үөрэтиллэр тема олоҕу кытта быһаччы сибээстээх, истээччигэ көмөлөөх буолуутугар кыһаныахтаахтар. Занятие формалара уларыйа сылдьара истээччигэ сонун. Ону эмиэ учуоттуохха.

Е. СЛЕПЦОВА,
пропагандист.
Мугудай.

ЭРЭНЭР КИҺИЛЭРЭ

Быйылгы үөрэх дьылыгар Хоҕдоҕо сылахтааҕы партийнай тэрилтэтин коммунистара пропагандиһынан география учуутала П. Г. Старостина бэйэлэрэ талан ылбыттара.

Петр Гаврильевич истээччилэрин эрэлларин толорор диэхха наада. Бүтүн Союзтааҕы XIX партийнай конференция матырыйаалларын сиһилии илдьиритэн үөрэтии ситиһиллиннэ. Пропагандист занятиеларын истээччилэр иккиэ ардыларыгар санааны аһаҕастык атастаһыы быһыытын-майгытын үөскэтэн ыытары сатыыр. Киһи «Занятиелары ыытыы саҥа көрүҥнэрэ уонна ньымалара» диэн темаҕа бэрт олохтоохтук бэлэмнэнэн икки төгүл пропагандистар семинардарыгар кэпсээтэ.

Бастыҥ пропагандист нэһилиэнньэ биһирир лектордарын быһыытынан эмиэ биллэр. «Аан дойду балаһыанньатыгар лекциянан нэһилиэнньэҕэ тахсыыта эрэллээх киһим диэн киһи», — диэн мээтиҕэ эппит «Знание» общество олохтоох тэрилтэтин салайааччыта М. Д. Сергеева.

Х. ФЕДУЛОВА.

«ДЕЛОВОЙ ООННЬУУ»

- Үөрэтии сонун формата
- Активность манна көстөр
- Барыбытын таарыйар боппуруоска

Пропагандист бэйэтин билиитин хаҥатыыга уонна дьоҕурун сайыннарыыга элбэҕи үлэлиэхтээҕин таһынан, киһи ситуацияны хайдах истээччилэригэр ханнык форманан хайдах тиэрдэриттэн үөрэх хаачыстыбата быһаччы тутулуктаах. Дьэ ол иһин үөрэтиигэ туһа сонун формалары туһаныы соругу бары пропагандистары толкуйдатар. Мин санаабар, табан тэрийдэххэ, «деловой ооньуу» истээччилэргэ олус тиийимтиэ, кыдьыустаах эбит. Холобур, биһиги Бүтүн курууһукпутугар Союзтааҕы XIX партийнай конференция матырыйаалларын үөрэппит. Үс занятиебытыгар «Норуот олоҕун үйгүтүн проблемаларын быһаарыыны түргэтэтии» диэн теманы дьарыктанныбыт. М. С. Горбачев «Уларыта тутуу — бу мөлүйүөнүнэн саҥа квартиралар, тыһыыччанан саҥа оскуолалар уонна балыыһалар, театрдар, спортивнай комплекстар» диэн этиитин ис хоһоонун арыйа сатаатыбыт. Чуолаан, «2000 сылга — хас биирдии дьиэ кэргэҥҥэ туспа квартираны» девизтээх программаны тула кэпсэтии буолбута. «Программаны олоххо киллэриигэ туох оҥоһуллунна уонна туох ыарахаттар бааалларый?», «Биһиги оройуоммут, сэлиэнньэбит уонна тэрилтэбит иһинэн бу боппуруоска тугу оҥоруохха сөбүй?», о. д. а. чопчу боппуруостарга санаа атастаһыытын «деловой ооньуу» быһыытынан тэрийэн ыыппыппыт.

Истээччилэр олус активнайдык уонна баар итэҕэстэри ыйан туран, тугу оҥоруохха сөбүгэр эрээс этиилэри киллэрбиттэрэ, санааларын эппиттэрэ. «Деловой ооньууга» истээччилэр эрдэ сорудах ылан бэлэмнэммиттэрэ. Ол быһыытынан занятиеҕа «салайааччылар» буолан кыттыбыттара. Холобур, райсовет исполкомун председателэ, культура отделын сэбиэдиссэйэ, ОАПХ председателэ, сельсовет исполкомун председателэ энтии «дуоһунастаммыттара».

Занятие бастакы чааһыгар дойду, республика үрдүнэн туһааннаах боппуруоска туох хамсааһын баара информацияламмыта. Оттон миэстэҕэ балаһыанньа хайдаҕын кэпсээтии буолбута. «Салайааччыларга» элбэх боппуруостар, сайабылыанньалар киирбиттэрэ. Олору ырытыы, эппиэттээһин олус активнайдык барбыта. Ол түмүгэр, холобур, «культура отделын сэбиэдиссэйигэр» киһи үлэҕэ сатаабаты киллэриигэ быһааныгар критика киирбитэ. Кадр өртүгэр кулууптарга эрээс тэлэбүрдээх оҕолору оҥоруу, хаһаайыстыбаларынан көмөлөһүннэрэн ооньуур автоматтары булан туруортарыыны, народнай театры, «Дьэргэкэй» ансамбылы хаһаайыстыбалыынай ахсаанга киллэриини быһаарарыгар эппиттэрэ. Атын даҕаны интэриэһинэй этиилэр бааллара. Ити занятие ахсынньы саҥатыгар ыытыллыбыта. Биллэрин курдук, ол кэнниттэн оройуонтааҕы народнай театр тэлэбүрдээх оҕолору оҥорууну саҕалаабыта.

«Деловой ооньууга» тэрилтэҕэ квартираҕа наадыйааччы 8, квартираны кэҥэтиигэ туруорсааччы 3 үлэһит баара быһаарыллыбыта. Киһилэр профкомҥа, сельсовет исполкомугар сайабылыанньаларын түһэрэлларигэр уонна профком, партийнай тэрилтэ ону ойоон туруорсалларыгар этии киллэриллибитэ, сорохторго атын да сүбэлэр бэриллибиттэрэ. «Сельсовет уонна райсовет исполкомнарын председателлэригэр», холобур, нэһилиэнньэ ордук баанныгынан эрэйдэнэрин, дьон баанныгын үһүннүк уочараттаан үгүс бириэмэлэрин сүтэрэллэрин эппиттэрэ.

«Деловой ооньуу» түмүгэр киирбит этиилэртэн сүүмэрдээн кыаллыах айылаахтарын олоххо киллэриигэ тэрилтэ, хас биирдии истээччи тугунан кыттыахтааҕар кэпсэтии буолбута.

Л. БАРАШКОВА,
пропагандист.

Сиэр-майгы тематыгар

АМАРАХТЫК, ИҺИРЭХТИК

Биир үтүө күн сөбүгэр уруу илдьитэ тиийэн кэлбитэ. Барыах диатаххэ, ыраах курдуга, аны билбат-көрбөт сирбит. Ол эрээри биирдэ үөрүммит, ооо саастаабыт биирдэ атыарбыт таһаарыахпыт мал буолар, нэсиэк тэрилэр үөрүүтүн үллэстэрбиттэр ыҥырбыт этэ. Онон Чурапчы оройуонугар Маралайы бөһүөлэгэр тиийбиппит. Уонча этибит, студеннарбыт.

Сарсыныгар төннүөхтээх этибит. Сэтэр билиэлиппит эрдэ саахастабатахпыт. Онон хоноот сарсыарда эрдэ оройуон киинигэр киирбиппит. Самолекка да, автобуска да билиэт суох. Хайдах дьаһаныахпытый? Итиэнэ биһигини билбэт дьон этэ. Сарсыарда сиргэ барыахпыт да, көрсүбүт суох. Арай, Олуохумэттэн кэлбит икки уолбут биирдэ үөрэнэр Чурапчыттан тиийбит табаарыстара аадырыһын биэрбит этилэр. Онон бастаан ол ыалга тиийэ сылдьаарыгар субалистибит.

Ор-өтөр гымманкалар уолаттарбыт үөрэ-көтөн кэлбиттэрэ уонна «баһаалыста, киллэр, хоһуйу» диэтилэр диэн үөрүүбүтэрэ. Бары дьиэҕэ кутуула түспүппүт. Хаһаайка уонна киин кыыһа биһигини, бэйэлэрин оҕолорун курдук, үөрэ-көтө көрсүбүттэрэ, ас балаһыан түһүгүттэрэ. Тото аһаан, ирэлэрэ кэпсэтэн, сылаастык сымнаабыппыт турбуппут.

Тоһууту ириэрэр, ачыгытабыты аһатар сүгэйбит утуо үтэстэрин ыһыктыбатах, ылдыбыахпыт Чурапчы дьонун туһунан биһиэхэ үчүгэй сэдэбул хаалла, ииниэни бэйэбитигэр дьоһун үөрэх буолуоҕа.

Биһигини «амарахтык, иһирэхтик көрсөн, маанылаан көрсүбүт Чурапчы с. Ойуунускай аат. ул. 20 № тэр олорор Сергеева Варвара Васильевнаҕа истиҥник махтаабыт уонна биһиэхэ Сунтаар Сэхэтигэр ыалдьыттыы тиийэргитигэр ыҥырабыт.

Т. ГУРЬЕВА.

Спорт — Спорт — Спорт

ТУРНИР ТУГУ КӨРДӨРДӨ

Якутскай нуоранка ССРС үтүөлээх тренерэ Д. П. Коркин аатынан Бүтүн Союзтааҕы көҥүл тустууга турнир көбүөрэ бынылы үһүс төгүлүн таһаарылла. Оннон 203 бөҕөс кыттыыта. Кыахтааҕынан Монголия Народнай Республикатыттан хамаанда кэлэн кыттыбыта интэриэһин үксэттэ, хапсыһыылары сытыырхатта.

Турнир спорт маастарын нуорматын толорор кыаҕы биэрэр. Онуоха, балаҕынаҕа быһыыта, 5 атын союзтай эбэтэр автономнай республикаттан уобаласттан эбэтэр кыраайдар представительлэрэ кыттыахтаахтар. Бу сырыыга эти кыаллыбакка, 6 ыйааһынна бөҕөстөр маастар нуорматын толордулар. Ол эрэн үстээх толорбулар хапсыылары үүттэн маастар нуорматын үксэттилэр. Маастар нуормалаах атын 5 ыйааһынна сырдалаах, кулумах хапсыһыылар буолуталаатылар. Сэттэ бөҕөс: Валерий Прокопьев уонна Александр Шепелев (57 кг), Николай Черкашин уонна Василий Арбузов (62 кг), Андрей Александров уонна Михаил Петухов (68 кг) итиэннэ 74 кг Сергей Владимиров ити урдук аатыллылар. Бу уолаттар салгыы үтүгэйдик дьарыктаннахтарына ситиһиилэниэхтэрин сөп.

Турнирга биһиги оҕо спортивнай оскуолабыт 5 үөрэнээччитэ уонна 2 оскуолаһатта кыттыбыта. Ааспыт сыллаахха бүтэрбит уолаттарбыт күүстэрин холонуулар. Тренердэрин кытта оҕорбут былааннарын кыайан толорботулар. Ол курдук, Сергей Свинцов уонна Андрей Кузьмук (62 кг) 4-тэ, В. Борисов, С. Захаров уонна Д. Лонгинов 3-тэ эрэ тустахаллылар. Үчүгэй дизи үрдүк иллэастаах тустуук көбүөргэ үлэлиилэрин из характерын кээрэн үөрэммиттэрэ, улахан түһүлгэҕэ киирэн психологическай эртүүтэн баламнэнниилэригэр комоҕу ыҥбыттара буолар.

Турнирга биһиги оскуолабыт элбэх выпускниктара кыттан кыһаҕана суох ситиһиилэммилэр. Семен Попов Благовещенскайтан, Родион Заморщиков, Евгений Слепцов уонна Григорий Попов Якутскайтан, Григорий Яковлев Өлүөхүмэттэн тустаннар миэстэлэстилэр.

Тустуу бырабылаларыттан элбэх уларыталлар киллэриллиннилэр. Олортон биир дьоҥунаахтара бөҕөс көбүөргэ 5 мун. тохтоло суох улахаттана буолар. Бу — эт-хаан өттүнэн дьиҥ-чахчы сайдыылаах, бэлэмнээх буолары эрэйэр, ыраахы улэ. Итиннэ сибээстээн бөҕөстөр эрчиллиилэрин ис хоһооно эмиэ уларыйыахтаах. Быстахтык ыллахха, урукку курдук кураахтааһын биир-икки иҥнээлэлээх эрчиллиилэ сылдьаат кыттыы тумуктэри биэрэр кыаҕа суох буолла. Онон тумнаах, үчүгэй дьарыктаах эрэ тустуук ситиһиилэнэн сөп усулуобуйата үөскээтэ.

Бу улахан түһүлгэнэн сибээстээн, оройуоммутугар тустуу сайдыытын туһунан бэрт кылгастык ахта түһэн ааһар тоҕоостоох. Оҕо спортивнай оскуолата валли икки сылга выпускниктары оскуола киниттэн бииргин сыл бэйэтигэр хааллараан үлэлэттэр уонна эбии дьарыктар. Ол киниэлэр тустуук быһыытынан чочуллуулларыгар улахаһын комолаһор. Итинник өскуолаҥы барбыттар атын да сирдэргэ тиийэн ситиһиилэммиттэр, ситиһиилэниэхтэр. Хомойуох иһин, бэйэбит оройуоммут чэпчэки бэйэбит кыахтаах айылааҕа ыһыгыахтаах, мээр. Ол бөҕөс айыыап иһэр. Ол бөҕөс биир-икки тэнэн сайбыр, манна хаалан дьарыктаах үүлубүөйлээр рыгабытыга буолар. Итинэ сүөҕа буолар. Инни үчүгэйхэттээх наада. Иинниэн, бөҕөстөр патриотическай туттуулара наммаҕыттыбытак. Дойдулабыт курдук. Ыараан да өрө ооолор, ол эрээри улахан айылаах тустуук тар атын сирнэн талаһан кэлэллэр, усулуобуйаны барытын атын кинн сирдэргэ тиийиэн тутан ирдииллэр. Итиг, биһиги саналарыктар, бэрдэ суох. Бэйэ сиргэр-уотугар оройуон усулуобуйаны компоргэ үлэлиэхтэрэ, бэйэ дьоҕурун атыттарга эмиэ биэриэхтэр наада. Холобур, биһиги Чурапчы уолаттара Сергей Ноговицын уонна Егор Захаров Нерюнгрига баран тренердии сылдьаллар. Манна да үлэлиэхтэрин сөп этэ.

Турнир түмүгүттэн көрдөххө, уолаттарбыт күүстэрэ, психологическай бэлэмнэрэ намыһах, кыайыыга дьулууралара ситэ суох.

Р. НЕУСТРОЕВ,
Саха АССР үтүөлээх тренерэ.

БОКС ТОҔО САЙДЫБАТЫЙ?

Кулун тутар саҕаланыытыгар оройуон боксҕа күрэхтэһиитэ буолан аасыыта. Онно биэс хамаанда кыттыбыта. Күрэхтэһии спорт бу көрүҥүн сайдыыта оройуонҥа мөлтөҕүн көрдөрдө.

Бастакытынан, боксуон дьарыктанар оҕо ахсаан, Эрилик Эристиин аатынан совхозтан 11 спортсмен кыттыбыта буоллаҕына, Карл Маркс аатынан совхозтан сыччах 2, атта тыйысытыттан тахса, нэһилиэнньэлээх оройуон киниттэн 5 эрэ боксер күрэхтэстилэр. Аны ринга тахсыбыт 29 кыттыттан 8-һа эрэ бастаан «сүрэхтэнниилэр».

Боксунан дьарыктанааччы тоҕо аҕыйаҕый, бу ыараахан эрээри ар дьону умсугутар бэртээхэй көрүҥ тоҕо кыайан пропагандаламматый? Үгүстэр 30-тарыгар тиийэт, дьарыктарын тоҕо быраҕаллар? Сүрүн бириһиннэринэн, үгэс курдук, база уонна тренер суодун этэллэр. Бааһа бэйэ кыһаммат, сүүрбэт-кээпот буолларына, кэм дьарыы бэлэмниир-бэрэйиэрдэр бэйэлэрэ уонна сэргэ суоҕа. Мин санаабар, кооперативнай ньыманан рингилэри бэйэ оҥоруохха сөп. Бэрэиэс-кийэтэ кэпиттэн киинигэр атыыта таһаарыллар. Алын советтар, кыһамньылары уурдахтарына, кыра күрэхтэһиилэргэ тэрийиэхтэрин эмиэ сөп.

Оттон тренер чааһыгар этэр буоллахха, быһыы кыһыл сиэ талбыт оройуоннааҕы федерацияһыт дьиҥнээхтик ылсан үлэлиирэ буоллар, суолу тобуло этэ. Мин билэрбиннэн, оройуоҥҥа 2 анал урдук үөрэхтээх бокс тренердэрэ баалар. Киниэлэр икиэн — оскуола физруктара. Онон спорткомитет 1980—1985 сс. оройуонҥа бокс тренерин штатын чөлүгэр түһэртэрэ наада. Специалистар бэйэлэрин анал идэлэриниэн үлэлиилэрэ кэм ирдэбилинэн буолла.

Тиһэҕэр, бокс оройуонҥа сайдыытын атын бириинэлэрин маныаха эдэрдэри кэҥулэттибит буолар. Үөрэнээччилэр спартакиадаларыгар бу көрүҥү киллэрэр наадалаах туһунан аасыыт сылларга Г. Кривошапкин эмиэ суруйан турар. Ол эрээри ону спорткомитет болҕомтото ылбатаҕа, хонгур этни курдук көрбүтэ. Ол да иһин оройуонҥа бокс күрэхтэһиилэрэ болҕомтор сылбаабыттар, иккитэ-үстэ көдөруллаллар. Баллааһына тутулубулбат. Бииһиттэ да күрэхтэһиини ис күн устата ыытыахтаахтар дизи баран кыттааччы аҕыйаҕынан бииир күнүнэн кылгаттылар. ОАПХ представителэ сайаапката суох киирбит тиэрэттан, тугу да билбэтэх-көрбөтөх курдук туттан, кыбытан көбистэ. Ол онньугар эрчиллиинэ барбыт, үлэтиттэн көҥүллэтэн бэҕэ кэлбит спортсмен, карточкатын толорторон баран, хаалан хаалла. Эбэтэр эрбин бинтин курдук тэнгэ эрийсэ сылдьааччылартан биир улахан ыһҕайыылаах турорсуутунан быстах кэмҥэ тохтоттулар. Оройуон киинин олохтоохторун дол-утар бу көрүҥҥэ саҥа бырахсан, турнир сайдар кыаҕа, көдөрүллэн бокс сайдар кэммотеннэтэр.

Онон оройуонҥа бокс сайдыытыгар болҕомтону уурар, дьаһалы ылар уолдьаста.

А. СОЛОВЬЕВ,
Эрилик Эристиин аатынан совхоз спорт-инструктора.

Суһал сигнал

БОПСОР СӨП

Чурапчы орто оскуолатын аннынааҕы күөх хонууга уутун иһэр баарсуох үрэхпититтэн, Куохараттэн, 50, атын ортуттэн Өтөхтөөх куолуттэн 200 м эрэ тэйиччи сиргэ кварталынай котельнай тутуллан эрэр. Онон таас чох күлэ, кир-хах үрэҕи кууулу буортулуур куттала үөскээтэ. Итинэн, биһиги санаабытыгар, бу тутуу тохтотуллуохтаах.

Тутааччылар саҥа саҕаланыахча буолан эрэр улаан иһэлиэнньэ туруорсуутунан быстах кэмҥэ тохтоттулар. Оройуон киинин олохтоохторун дол-утар бу боппуруоска туһаанаах салайааччылар эппиэттэрин күүтэбит.

И. МАКАРОВ,
рабочай.

ЭҔЭРДЭЛИИБИТ!

Соловьев сельсоветин исполкома нэһилиэк бочуоттаах гражданина КРОННИКОВ Филипп Даниловичы 55 сааһын туолбутунан истиҥник эҕэрдэлиир уонна чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, салгыы үлэ үөһүгэр сылдьарыгар баҕарар.

x x x

Таптыыр оҕобун, бырааппын, убайбытын, аҕабытын, эһэбитин, Соловьев нэһилиэгин бочуоттаах гражданинын, «Бочуот знага» орден кавалерын, ССКП чилиэнин КРОННИКОВ Филипп Даниловичы 55 сааһын туолан бочуоттаах сынньалаҥҥа тахсарынан истиҥник эҕэрдэлиибит. Кинини чэгиэн доруобуйаны, дьоллоох-соргулаах олоҕу баҕарабыт.

Ийэтэ, эдьиийэ, балта, бырааттара, оҕолоро, сиэннэрэ.

АВТОТРАНСПОРТ СЫРЫЫТЫН ТОХТОТУУ

Райсовет исполкома Саха АССР Министрдэрин Советын 1989 сыл муус устар 14 күнүнээҕи 138 №-дээх уураахтар олоҕуран сааскы суол алдьанар кэмигэр олохтоох суолталаах суолларга автотранспорт сырыытын бобор туһунан дьаһал ылынна.

Муус устар 24 күнүттэн ыам ыйын 20 күнүгэр диэри олохтоох суолталаах авто-суолларга таһаҕастаах уонна пассажирскай транспорт сырыыта тохтотуллар. Пропустар олохтоммут болдьоххо аналлаах уонна легковой автомобиллэргэ эрэ бэриллэллэр. Пропустары хонтуруоллааһын ГАИ старшай инспекторыгар Саввинов В. М. сүктэриллиннэ.

Чурапчы сэлиэнньэтин иһигэр таһаҕас таһар транспорт сырыыта бобуллар.

Пропустары биэрии, постары уонна шлагбаумнары туруоруу суолу тутар уонна өрөмүөннүүр участок начальнигар Евграфов В. Н. сүктэриллиннэ.

Семен ПОПОВ

АЛГЫС

Кыһыл-кыһыл кырасы[illegible]
[illegible] киһи,
Күн сиригэр көҕүннүт
Олох олорорун,
дьолго тардыһаары,
Ол баҕаҥ туолуохтун,
Мин алгыһым
тиийиэхтин,
Мэҥэ халлааҥҥын
эн таптаар—
Хотой курдук
хойуун буолуоҥ,
Кини курдук
көҥүлгэ тардыһыаҥ,
Хараҥа түүн
чаҕыл сулус[illegible]
Эн болҕойон
одуулаһаар—
Онно баар улуу күүһү
Дууһаҕар иҥэриниэҥ,
Ыраахха көтүтэр
Ыра санааланыаҥ.
Төлкөҥҥин эн таптаар—
Ийэ буоргаҥ
ордук күндү,
Кинитттэн ордук сылаас,
Оҕокоо, суох бу сиргэ,
Маҥтан силис тардаллар
Ыраах тиэрдэр
ыллыктар,
Айаһыйар аартыктар.

Олох-дьаһах өҥөтүгэр хааччыйыы комбинатын пистэнэр салона муус устар 21, 22, 25, 26, 29 уонна 30 күннэригэр сахалыы костюмнары кырыйыыга оҥону өҥөрөр.

Оройуоннааҕы дьахталлар советтара.

Үөрэххэ ыҥырабыт

1989—1990 сс. үөрэх дьылыгар Дириҥ агрошколата VIII—IX кылаастарга үөрэнээччилэри ыҥырар. Оскуола үрдук үөрэххэ киирэн ааһаан үөрэнээччилэрэ маннык идэлэргэ бэлэмниир: биолог, химик, тыа хаһаайыстыбатын специалистара, врач, фармацевт, инженер-технолог.

Оскуола тыа хаһаайыстыбатын институтун кытта шефтэһэр, дуогабар быһыытынан, агрошколаны ситиһиилээхтик бүтэрбит, тыа хаһаайыстыбатын идэтин талбыт выпускниктар бу институкка экзамена суох ылыллаллар. Ыраах сиртэн кэлбиттэр интернакка олорон үөрэнэллэр.

Киирээн баҕалаахтар бу дьыл бэс ыйын 1 күнүттэн от ыйын 20 күнүгэр диэри кэпсэтиһиҥ.

Маннык докумуоннары аҕалаҕыт: сайабылыанньа, үөрэх туһунан ыспыраапка, ситэтэ суох орто үөрэҕи бүтэрбит свидетельство, доруобуйа туругар ыспыраапка.

Аадырыспыт: 678701, Чурапчы оройуона, Дириҥ бөһ., агрошкола. Телефоммут: 22-343.

Администрация.

КОНКУРСКА КЫТТЫҤ!

Бэс ыйын 5—12 күннэригэр Якутскай куоракка дьахталлар республикатааҕы III спартакиадалара ыытыллар. Онно оройуон сүүмэрдэммит хамаандатын парадная костюмун эскиһигэр конкурс биллэриллэр. Кыттыахтарын баҕалаахтар чатырыйааларын ыам ыйын 15 күнүгэр диэри дьахталлар оройуоннааҕы советтарыгар туһэрэллэр.

Конкурс түмүгэ ыам ыйын 20 күнүгэр таһаарыллар. Кыайыылаахтары аналлаах бириэмэстэр күүтэллэр.

Дьахталлар советтара.

Редактор П. Н. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а», ТЕЛЕФОНЫ: редактор —21-332, отделы—21-265, общий—21-505.

«САҤА ОЛОХ» («НОВАЯ ЖИЗНЬ») —орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов.
Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.
Индекс газеты 54967. Объем—1 усл. печ. лист. Тираж— 4157 экз.

№ ЗАКАЗА 49. Чурапчинская районная типография Госкомиздата ЯАССР, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 «а».